

НАДАННЯ ПІДТРИМКИ УКРАЇНІ В РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я

Проект фінансується Європейським Союзом та впроваджується компанією GFA Consulting Group GmbH, Гамбург, у консорціумі з Інститутом охорони здоров'я і соціального забезпечення Фінляндії, Гельсінкі. Проект підтримує консолідацію та розширення можливостей Центру громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я України (ЦГЗУ) та створення сучасної системи безпеки крові в Україні.

Інформаційний бюлетень проєкту

Грудень 2020

Фредерік Куне голова відділу співробітництва Представництва ЄС в Україні

Представництво ЄС надає підтримку Україні з 1991 року, з часу здобуття Україною незалежності. Угода про асоціацію, включно з її всеохопною зоною вільної торгівлі, яка була підписана в 2014 році і яка повністю набула чинності у вересні 2017 року, є основним інструментом зближення України та ЄС. Вона сприяє зміцненню політичних та економічних зв'язків та підтримує спільні цінності.

Програма фінансово-технічного співробітництва ЄС створює широкі можливості для втілення порядку денного реформ в Україні, і ми дуже раді бути частиною реформи українського сектору охорони здоров'я. Ми підтримуємо розвиток сучасної системи охорони здоров'я України від імені ЄС відповідно до 22 глави «Громадське здоров'я» в рамках Угоди про асоціацію. Мета проєкту відповідає порядку денному сталого розвитку ООН до 2030 року, підписантом якого є Україна: «Для сприяння фізичному та психічному здоров'ю, добробуту та продовженню тривалості життя для всіх ми повинні досягти загального медичного обслуговування та доступу до якісної медичної допомоги».

Завдяки залученню висококваліфікованих національних та міжнародних експертів, проєкт сприяє зміцненню національного лідерства та спроможностей у програмуванні та реалізації політик в галузі охорони здоров'я. Проєкт підтримує Центр громадського здоров'я МОЗ України (ЦГЗУ) шляхом проведення оцінок, складання звітів, рекомендацій та планів дій. Нещодавно команда проєкту зробила аналіз законодавства у секторі охорони здоров'я України та долучилася до розробки Плану дій щодо розвитку людських ресурсів у системі охорони здоров'я до 2022 року разом із ЦГЗУ. Крім того, експерти проєкту систематично перекладають рекомендації та директиви Європейського центру з профілактики та контролю захворювань (ECDC) щодо COVID-19, епідеміологічного нагляду, неінфекційних захворювань (НІЗ).

Протягом останніх місяців національні та міжнародні експерти працюють над опитуваннями та оцінками потенціалу регіональних центрів охорони здоров'я (рЦГЗ), аби підтримати державні заклади охорони здоров'я у створенні та реалізації ефективних

освітніх програм для своїх працівників, зокрема, у галузі комунікацій, НІЗ, дифтерії та інших. Ця технічна підтримка дозволить розширити можливості ЦГЗУ та рЦГЗ та сформувати стійку систему для навчання та розвитку.

Ще однією важливою опорою цього проєкту є створення сучасної системи безпеки крові в Україні. Триває розробка законодавчих актів, що вимагають імплементації прийнятого українського закону «Про безпеку та якість донорської крові та компонентів крові». Завдяки залученню експертів проєкту, було розроблено інструмент для оцінки майбутнього попиту на компоненти крові та методологію для розрахунку витрат на збір компонентів крові, які мають бути перевірені найближчим часом.

Пандемія COVID-19 дещо скоригувала план реалізації проєкту, щоб більше підтримати національних партнерів та українську систему охорони здоров'я. Від імені Представництва ЄС у Києві ми віримо, що цей проєкт досягне поставлених цілей, і що співпраця всіх сторін забезпечить стійкий розвиток системи охорони здоров'я в Україні.

Третє засідання Керівного комітету проєкту: огляд досягнень

24 листопада 2020 року відбулося Третє засідання Керівного комітету проєкту "Надання підтримки Україні у розвитку сучасної системи громадського здоров'я". У зустрічі взяли участь Віктор Ляшко (заступник Міністра охорони здоров'я), Ігор Іващенко (заступник Міністра охорони здоров'я з питань Європейської інтеграції), Михайло Радучкий (Голова Комітету Верховної Ради України з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування), представники Делегації ЄС в Україні, консорціуму GFA та Фінського інституту здоров'я та добробуту (THL), а також керівник проєкту Предраг Дюріч та ключовий експерт Мохамед Абуельфараг.

На засіданні учасники обговорювали досягнення у сфері громадського здоров'я, зокрема — які напрацювання проєкту знайшли відображення у

нормативно-правових актах. Учасники обговорили реєстрацію законопроєкту про систему громадського здоров'я №4142 у Верховній Раді України, на базі якого вдосконалюється система громадського здоров'я. Окремо акцентували на результатах співпраці МОЗ та ЦГЗУ, а також підсумували завершені діяльності та проміжні результати проєкту. Крім цього, висвітлювалися 4 напрямки роботи в системі безпеки крові та заходи, що відбулися.

На завершення, ключові експерти оглянули заплановані заходи на наступні півроку, які були обговорені та узгоджені з учасниками.

Інформаційні системи в громадському здоров'ї: тренінг

16-18 вересня 2020 року команда проєкту взяла участь у "Тренінгу з організації моніторингу та оцінки, використанні результатів досліджень та інформаційних систем в галузі охорони здоров'я". Доповідачі та учасники обговорили нещодавні дослідження у галузі неінфекційних захворювань, працювали над реєстром хворих на туберкульоз та розглядали медичні інформаційні системи, зокрема ВІЛ в Україні та електронну систему охорони здоров'я. Також обговорили, як COVID-19 вплинув на громадськість. Спікерами були Ірина Агеева (керівник відділу реформ та регіонального розвитку Центру громадського здоров'я), Владислав Збанацький (заступник генерального директора),

Олена Бідованець (головний спеціаліст з програм терапії вірусних гепатитів та замісної терапії), Олена Сілецька (директор Департаменту соціально-політичних досліджень Ipsos Ukraine), а також фахівці з моніторингу та оцінки регіональних центрів громадського здоров'я. На тренінгу було представлено поточну діяльність Проєкту та тих, хто бере участь на регіональному рівні.

Захід був організований Центром громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я України (ЦГЗУ) за підтримки Глобального фонду для боротьби зі СНІДом, туберкульозом та малярією, Всесвітньої організації охорони здоров'я та Європейського бюро ВООЗ.

В Україні презентували результати досліджень у сфері громадського здоров'я

20 жовтня 2020, проєкт, що фінансується Європейським Союзом "Надання підтримки Україні у розвитку сучасної системи громадського здоров'я", провів вебінар, на якому обговорили результати дослідження "Знання, ставлення та практики щодо реформи у сфері громадського здоров'я в Україні".

У заході взяли участь представники Директорату громадського здоров'я МОЗ України та Центру громадського здоров'я МОЗ України, представники міжнародних організацій, представники лабораторних центрів МОЗ та представники регіональних центрів охорони здоров'я. Під час вебінару міжнародні та національні експерти Проєкту, які розробили методологію дослідження, представили учасникам звіт із результатами та рекомендаціями.

Дослідження було проведено в липні-серпні 2020 року серед працівників дев'яти регіональних центрів охорони здоров'я та дев'яти лабораторних центрів у Києві та регіонах. Опитування мало на меті дослідити сприйняття ключовими працівниками чинних закладів громадського здоров'я ролі громадського здоров'я

та реформи політики в цій галузі в Україні. Більшість працівників галузі мають досить комплексне бачення охорони здоров'я та вважають, що пріоритетом галузі є охорона здоров'я. Також в ході опитування було виявлено ключові поточні виклики громадського здоров'я: проблеми із законодавчою базою та управлінням; ресурси для роботи системи громадського здоров'я; повільне здійснення інтервенцій у цій галузі.

Також під час онлайн-вебінару міжнародний експерт Проєкту Олаф Хорстік презентував учасникам рекомендації, розроблені за результатами дослідження. Вони передбачають розробку плану навчання для фахівців, зокрема розробку концептуального документу щодо постійного професійного розвитку з виділенням часу та бюджету; концепцію презентації результатів роботи; підходи до навчання/новацій/розбудови спроможностей мають відображати сучасні підходи до навчання шляхом співпраці з університетами та подальше залучення місцевих університетів в усі процеси навчання/новацій/розбудови спроможностей.

Вебінар з проведення оцінювань в закладах громадського здоров'я України

23 жовтня 2020 відбувся вебінар для працівників регіональних ЦГЗ та лабораторних центрів, де вони ознайомилися з методикою оцінювання національних закладів громадського здоров'я. Учасники отримали інформацію про передумови, цілі та значення оцінювання для розвитку потенціалу системи охорони здоров'я. Експерти презентували різні розділи оцінювання (обізнаність з управлінням якістю, кадровий потенціал, потреба у навчанні, адміністративне та фінансове управління) та відповідні опитувальники. Кожен із учасників отримав роз'яснення стосовно

сучасної методології оцінювання, а також інформацію про часові рамки проведення та наступні оцінювання. Програма вебінару склалася з вивчення різних аспектів оцінювання: оцінка кадрового потенціалу, оцінка компетенцій і потреб у навчанні, оцінка інституційної спроможності. Спікерами виступали міжнародні та національні експерти Проєкту: Тііна Лаатікайнен, Мартін Руснак, Деян Остоїч, Оксана Артемчук, Маркіян Дацишин, Світлана Пхіденко.

Розвиток комунікаційних спроможностей: практика для ЦГЗ

Якісна комунікація — це один із компонентів реформування системи громадського здоров'я в Україні. Працівники сфери охорони здоров'я повинні вміти правильно розробляти ефективні комунікаційні стратегії, кризові планові комунікації та прозоро доносити інформацію до цільових аудиторій. Саме тому у рамках проекту протягом вересня-грудня 2020 року відбувалися комунікаційні онлайн-тренінги для PR-спеціалістів ЦГЗУ та регіональних центрів. Експерти підготували для комунікаційників цикл навчальних та практичних матеріалів. Зокрема, у план модулів включені розробка комунікаційної стратегії, вивчення базових концепцій комунікацій та цільових аудиторій, запуск комунікаційних кампаній, встановлення комунікаційних KPI, робота із соціальними мережами, відпрацювання

техніки взаємодії з журналістами, тренування навичок публічних виступів і вирішення кризових сценаріїв.

Тренінг включав теоретичну (лекційну) частину, практичні вправи (групову роботу регіональних ЦГЗ), сесії зворотнього зв'язку (можливість учасників дати фідбек та обговорити подальші плани) та домашні завдання. Під час практичних занять групи презентували комунікаційні стратегії, ділилися попереднім досвідом, планували комунікаційні кампанії, створювали мапи стейкхолдерів та вели дискусії. По закінченню тренінгів кожен учасник отримав сертифікат.

Серію тренінгів розробили та провели національні та міжнародні експерти проекту Дмитро Коник, Марко Лехтенмекі, Крістін Фенц, Ірина Юр'єва та Анастасія Тароянц.

Профілактика неінфекційних захворювань на рівні громади та спільнот: майстер-клас

19 листопада та 1 грудня 2020 року відбулися онлайн майстер-класи «Профілактика неінфекційних захворювань на рівні громади, впровадження та оцінка втручань на рівні спільнот». Навчання проводили міжнародні експерти GFA з неінфекційних захворювань від Фінського інституту здоров'я та добробуту (THL): Ерккі Вартіайнен, доктор медичних наук, почесний професор, Тііна Лаатікайнен, професор, та Пекка

Джусілахті, професор-дослідник. Експерти розповідали про ключові концепції, стратегії та теорії програм профілактики неінфекційних захворювань, а також про те, як складати план реалізації та оцінки таких програм. Учасниками майстер-класу стали фахівці МОЗ, ЦГЗУ, регіональних центрів громадського здоров'я та лабораторних центрів МОЗ України. По закінченню тренінгів кожен учасник отримав сертифікат з майстер-

Регіональні тренінги з нагляду за дифтерією для працівників сфери здоров'я

З 23 по 30 листопада 2020 року відбулися тренінгові модулі з актуальних питань епідеміологічного нагляду за дифтерією. Всього тренінгів було чотири (окремо для Північного, Південного, Східного та Західних регіонів України). Кожен тренінг відвідало близько 200 учасників. Серед них - сімейні лікарі, лікарі інфекціоністи, епідеміологи та бактеріологи.

Учасникам розповіли про підходи до епідеміологічного нагляду за дифтерією та аспекти лабораторної діагностики в країнах ЄС. Вони не тільки ознайомились

з наказом МОЗ «Про затвердження порядку епіднагляду за дифтерією», а й застосували положення Наказу в ситуаційних задачах протягом практичних вправ.

Захід модерували міжнародні та національні експерти Проекту «Надання підтримки Україні у розвитку сучасної системи громадського здоров'я» Оксана Артемчук та Анастасія Тароянц, а також фахівці відділу організації епіднагляду, відділу імунізації та референс-лабораторії мікробіологічних та паразитологічних досліджень Центру громадського здоров'я МОЗ України.

В Україні вперше, за часів незалежності, реформують систему безпеки крові за підтримки ЄС

Ольга Стефанишина

Народний депутат, член Комітету Верховної Ради з питань охорони здоров'я, медичної допомоги та медичного страхування. Автор Закону про донорство крові

30 вересня 2020 року Верховна Рада України ухвалила закон «Про безпеку та якість донорської крові та компонентів крові». Завдяки цьому закону існуюча система донорства крові, що не змінювалася 25 років, зазнає якісної та кардинальної трансформації.

Щодня сотні українців потребують безпечної та якісної донорської крові, якої в країні катастрофічно не вистачає. За даними ВООЗ, в Україні втричі менше донацій, ніж потрібно. 70% донорів є разовими донорами, внаслідок чого кров не завжди є якісною та безпечною. За даними КШЕ до 2 500 людей щороку потенційно інфікуються під час переливання крові. Тому, перегляд існуючої радянської моделі, яка повністю себе вичерпала та вже стала небезпечною для життя і здоров'я пацієнтів - є питанням національної безпеки.

Над створенням даного закону тривалий час працювали народні депутати, МОЗ України, експерти проєкту ЄС "Надання підтримки Україні в розвитку сучасної системи охорони здоров'я», НСЗУ, представники служб крові, пацієнтських організацій та донорські об'єднання. Було докладено зусилля, щоб цей закон відповідав наскільки можливо за наявних обставин Директивам Європейського Союзу. Закон націлений не лише на забезпечення якості, доступності та безпеки крові, але й фактично є виконанням зобов'язань України відповідно до Глави 22 Угоди асоціацію між Україною та ЄС.

ЧОМУ ДАНИЙ ЗАКОН Є ВАЖЛИВИМ І ЩО ВІН ЗМІНИТЬ У СИСТЕМІ КРОВІ?

1. Донорська кров буде якісною та безпечною: її перевірятимуть і контролюватимуть за європейськими стандартами. В Україні запровадять ліцензування для закладів, які діють у системі крові, зокрема, й здійснюють забір крові. За це відповідатиме Уповноважений орган, який вводиться цим законом вперше в Україні.

2. Буде створено Реєстр донорів крові, як складову частину електронного здоров'я.

Система крові буде інформатизована та інтегрована у загальну систему охорони здоров'я. Це дозволить оперативно дізнаватися про існуючі тимчасові чи постійні протипоказання потенційного донора, простежити шлях донацій — маршрут кожної одиниці крові від донора до точки призначення, з'явиться зворотній зв'язок із донором.

3. Закон націлений на розвиток та популяризацію добровільного безоплатного донорства. Саме добровільне донорство відповідає європейській практиці донорства та рекомендовано ВООЗ, адже сприяє безпеці та якості крові, бо такі донори надійні, регулярні і саме вони формують таку важливу "базу донорів".

4. Закріплюється пріоритет інтересів держави та громадян України в забезпеченості донорською кров'ю, компонентами та препаратами крові.

5. Прибираються бюрократичні бар'єри для донорів: здавати кров вперше можна буде не за пропискою, в тому числі, іноземцям та особам без громадянства — це значно розширить доступ до здійснення донацій і позитивно вплине на збільшення кількості постійних донорів.

Тіна Лаатікайнен

Старший
неключовий експерт
у галузі медичного
виховання і промоції
та навчання в
галузі охорони
здоров'я, професор-
дослідник

РОЗКАЖІТЬ ПРО СЕБЕ ТА СВОЇ ПРОФЕСІЙНІ ДОСЯГНЕННЯ.

Я лікар, працюю професором зміцнення здоров'я в Інституті громадського здоров'я та клінічного харчування (медичний факультет Університету Східної Фінляндії). Я також є професором-дослідником у відділі рішень з питань громадського здоров'я у Фінському національному інституті здоров'я та добробуту (THL).

THL - це незалежна дослідницька та експертна організація під керівництвом Міністерства охорони здоров'я та соціальних питань у Фінляндії. THL вивчає, контролює, а також розробляє заходи задля сприяння добробуту та здоров'я населення Фінляндії. Інститут збирає та виробляє інформацію на основі досліджень та статистики, а також ділиться досвідом та практиками, які зацікавлені сторони можуть використовувати для прийняття рішень.

Я здебільшого займалася дослідженнями та експертними функціями в галузі епідеміології та профілактики таких проблем громадського здоров'я,

як серцево-судинні захворювання, діабет, розлади пам'яті, астма та алергія. Я тісно співпрацювала з національними та міжнародними робочими групами, розробляючи методологію моніторингу здоров'я та координуючи кілька моніторингових досліджень у різних країнах. Я маю багаторічний досвід у розробці та втіленні програм з адаптації способу життя на основі використання даних. Я також координувала роботу Спільного центру ВООЗ з профілактики неінфекційних захворювань, зміцнення здоров'я та моніторингу у Фінляндії з 2002 року, а стала керівником у 2017 році. Наразі маю понад 400 опублікованих рецензованих статей.

ЯКІ ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я У ФІНЛЯНДІЇ?

Стан здоров'я населення Фінляндії сьогодні кращий, ніж будь-коли раніше. Тривалість життя безперервно зростала з роками, і зараз вона становить 84,5 роки для жінок та 79,2 роки для чоловіків. Незважаючи

Інтерв'ю

на те, що кількість серцево-судинних захворювань зменшилася у Фінляндії з 1970-х років, вони все ще є основною причиною смерті - спричинюючи понад 40% всієї смертності. Близько 45% пенсій по інвалідності спричинені проблемами психічного здоров'я. Крім того, залежність від алкоголю, травми та нещасні випадки є суттєвими причинами смерті та функціональних порушень, особливо серед чоловіків працездатного віку. Деякими загрозами для громадського здоров'я є збільшення випадків ожиріння разом із супутніми захворюваннями (такими як діабет 2 типу).

У ПРОЄКТІ ВИ КОНТРОЛЮЄТЕ ЧАСТИНУ АНАЛІЗУ ПОТРЕБ У НАВЧАННІ. ЧОМУ ВАЖЛИВО РОЗУМІТИ, ЧОГО ПОТРЕБУЮТЬ ФАХІВЦІ З ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я?

Проблеми, пов'язані з охороною здоров'я, а особливо засоби їх запобігання та боротьби з ними, надзвичайно складні. Більшість сучасних проблем охорони здоров'я тісно пов'язані з нашою поведінкою та закладені в наше середовище та культуру. Надзвичайно об'ємними є знання, необхідні для моніторингу ситуації, пошуку способів впливу на фактори, що сприяють поведінці людей та їх життєвого середовища, створення партнерських стосунків та залучення зацікавлених сторін, ефективного спілкування та взаємодії. Це вимагає поєднання знань та постійної співпраці між фахівцями. Зміна середовища та обставин, оперативне оцифрування,

інші технологічні розробки та мінлива культура взаємодії та спілкування, соціальні медіа також створюють нові виклики та потреби для постійного нарощування потенціалу.

ЩО ПОКАЗАВ ПЕРВИННИЙ АНАЛІЗ ОСВІТИ В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ?

Наразі ми змогли оцінити лише поточну пропозицію з питань освіти у галузі охорони здоров'я, яку пропонують деякі навчальні заклади в Україні. Вже існує кілька хороших програм підготовки магістрів та бакалаврів. Теоретичні основи тем охорони здоров'я добре висвітлені. Щодо змісту навчальних програм, було зазначено, що вони орієнтовані на охорону здоров'я, а особливий акцент зроблено на епідеміологічний контроль, біобезпеку та гігієну. Однак основні проблеми, пов'язані з неінфекційними захворюваннями, також були досить добре висвітлені. Наукові аспекти та методи, включно з біостатистикою, також були описані достатньо.

Найменше було охоплено такі теми: економіка охорони здоров'я та економічна оцінка; навички, необхідні для планування, управління, адвокації та оцінки практичної роботи та діяльності; теми з фокусом на міжгалузевих заходах профілактики захворювань та зміцнення здоров'я; нерівні можливості у системі охорони здоров'я.

Загальною метою проєкту є підтримка модернізації та розвитку стійкої системи громадського здоров'я, здатної забезпечити запобігання хворобам та стандарти якості відповідно до законодавства, вимог та практик ЄС. Проєкт сприяє зміцненню національного лідерства та потенціалу щодо планування та провадження політики у сфері громадського здоров'я. Проєкт підтримує консолідацію та розширення можливостей Центру громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я України та створення сучасної системи безпеки крові в Україні.

Україна, Київ, вул. Ярославська 41.